

Received : 19 กุมภาพันธ์ 2565

Revised : 12 พฤษภาคม 2565

Accepted : 31 พฤษภาคม 2565

การประยุกต์ลวดลายอัตลักษณ์ไทยทรงดำเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ ประเภทของตกแต่งบ้าน

The Application of Thai Song Dam Design Identity for Development Souvenir Product Home Decoration

ณัฐพล ขอรุณานุกัณฑ์

Nutthapol Sorthananusak

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Fine and Applied Arts Rajamangala University of Technology Thanyaburi

Corresponding author e-mail : nutthapol@rmutt.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ลวดลาย
อัตลักษณ์ไทยทรงดำเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ ประเภทของตกแต่งบ้าน 2) เพื่อออกแบบและพัฒนา
ผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน 3) เพื่อประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภทของตกแต่งบ้าน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัย คือ 1) ชาวไทยทรงดำ ผู้มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญทางด้านการผลิต
ผ้าทอชาวไทยทรงดำมากกว่า 5 ปี จำนวน 3 ท่าน 2) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบจำนวน 3 ท่าน
3) ผู้สนใจผลิตภัณฑ์ประเภท ของตกแต่งบ้าน 120 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึก
กล้องถ่ายรูป แบบประเมิน ภาพจำลอง รูปแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อเก็บข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์
ผลโดยการบรรยาย (Content Analysis) วิเคราะห์ข้อมูลเมตริกซ์ (Matrix Data Analysis) ค่าเฉลี่ย
($\bar{X}$) และการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง (Standard Deviation)

ผลการวิจัยสรุปว่า

ผู้สนใจผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน พบว่า ผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน มี
ความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.01, S.D. = 1.08) เนื่องจาก
ในภาพรวมรูปแบบมีความสวยงามเหมาะสมกับการใช้งานและสอดคล้องกับลวดลายอัตลักษณ์ไทยทรง
ดำที่ปรากฏบนรูปแบบผลิตภัณฑ์

คำสำคัญ : การประยุกต์, ลวดลายอัตลักษณ์ไทยทรงดำ, ของตกแต่งบ้าน

ABSTRACT

This research has the following objectives: 1) To study the application of black Thai identity patterns to develop products of home décor type 2) to design and develop products of home décor type 3) to evaluate product patterns, types of home décor by studying the characteristics of black Thai woven fabrics

There are 3 groups of data informants in the research: 1) Black Thais who have more than 5 years of experience and expertise in the production of black Thai woven fabrics, 2) 3 design experts, 3) who are interested in home furnishings products, 200 people. Camera, Assessment, Simulation Product model to collect and analyze data by content analysis, matrix data analysis, average ($\bar{X}$) and standard deviation.

The research concluded:

interested in home furnishings products find that home furnishings products have a very good opinion on home furnishings because overall the patterns are beautiful, suitable for use and correspond to the black Thai identity patterns that appear on the product model.

Keyword : Application, Thai Song Dam Identity, Home Decoration

1. บทนำ

มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่รอดได้เพราะเป็นผู้มีปัญหา ปัญหาของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ สะสมความรู้ และถ่ายทอดความรู้ เหล่านี้เราเรียกว่า “วัฒนธรรม” (ประเวศ วะสี. 2535) โดยมนุษย์รู้จักการนำวัสดุธรรมชาติต่างๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อการใช้งานในชีวิตประจำวัน โดยการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งวัสดุธรรมชาติที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่วัสดุที่ใช้ในงานผลิตภัณฑ์หัตถกรรม จากการนำเอาวัสดุธรรมชาติซึ่งส่วนใหญ่จะมีอยู่ในท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ผลิตขึ้นมาในท้องถิ่นส่วนหนึ่งจะมีการสืบทอดต่างๆ กันมาจนเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นๆ การผลิตงานผลิตภัณฑ์หัตถกรรมมีหลายลักษณะ เช่น การทำเครื่องจักสาน การแกะสลัก การทอผ้า เป็นต้น ในบรรดาหัตถกรรมต่างๆ เหล่านี้ ดังที่ ประเวศ วะสี (2535) กล่าวว่า นอกจากมนุษย์ จะใช้ปัญญาในการคิดสร้างสรรค์สัญลักษณ์เพื่อแสดงความคิด ความเชื่อ ภายใต้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมทางสังคมที่ตนอาศัยอยู่

แล้ว มนุษย์ยังมีภูมิปัญญาที่จะนำสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในพื้นที่ที่ตนอาศัยมาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปกรรมที่มีเทคนิค และกระบวนการผลิตที่เป็นเอกลักษณ์หรือลักษณะเฉพาะถิ่น เช่น การนำไม้ที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในภาคเหนือมาผลิตเป็นงานศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลัก หรือความรู้ในการสร้างสร้อยงานปูนปั้นของช่างเมืองเพชรบุรี เป็นต้น ซึ่งปัญหาที่ปรากฏในงานศิลปกรรมนี้จะต้องผ่านการเรียนรู้ การถ่ายทอดสืบต่อกันมา และการที่งานศิลปะยังมีการผลิตรูปแบบซ้ำ ๆ กันต่อมา แสดงให้เห็นถึงความสับสนเนื่องทางวัฒนธรรม จนกลายเป็นสิ่งที่คนในปัจจุบันเรียกว่า มรดกทางวัฒนธรรม

วัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำ หรือลาวโซ่งจะเห็นได้ชัดเจนจากการใช้ผ้าทอ และเครื่องแต่งกายที่แสดงถึงวัฒนธรรมประเพณี คติความเชื่อต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตประจำวัน ลักษณะที่โดดเด่นของชาวไทยทรงดำ คือ การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีดำทั้งชายและหญิงโดยเฉพาะผู้หญิงจะนุ่งผ้าซิ่น ที่เรียกว่าซิ่นแตงโม มีลักษณะการทอจากฝ้ายย้อมครามสอด้วยไหมสีแดง ที่ตัวซิ่นมีลายเส้นสีขาว ปัจจุบันนิยมใช้สีฟ้า เป็นลายเส้นคู่ และเส้นเดี่ยว ซึ่งผ้าซิ่นมีคติความเชื่อว่า เมื่อผ้ากระทบกับแสงแดดจะเกิดประกายเหลือบสีแดง เป็นการระลึกถึงของหญิงชาวไทยทรงดำที่มีต่อฝ่ายชายเมื่อออกไปทำงานนอกพื้นที่นานๆ เป็นการบอกความในใจ ไม่ได้พูดกันตรง ๆ การนุ่งผ้าซิ่นลายแตงโมจะใส่กับเสื้อก้อม สอนเสื้อฮี จะใส่เมื่อมีพิธีการ ฝ่ายชายจะมีกางเกงสีดำขลับ เรียกว่ากางเกงส้วงฮี ใส่กับเสื้อก้อมและเสื้อฮีเหมือนกัน ผลิตภัณฑ์ของชาวไทยทรงดำ ส่วนใหญ่จะเป็นเสื้อผ้า ข้าวของเครื่องใช้ เสื้อผูก ที่นอน หมอนท้าว เสื้อหนัง หยั่นหรือมุ้งผ้าหลา ผ้าอ้อมเด็ก สายคาดเอว มูหรือหมวกเด็ก ผ้าขลิบลาวหรือผ้าเช็ดหน้า และถุงย่าม ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เพิ่มมา เช่น กระเป๋าใส่ของ หมอนอิง ผ้าแขวนผนัง ถุงใส่มือถือ ผ้าทอขายเป็นเมตร และพัด เป็นต้น ซึ่งผลิตภัณฑ์เหล่านี้ กลุ่มผู้ซื้อมักเป็นกลุ่มชาวไทยทรงดำด้วยกัน ส่วนกลุ่มนักท่องเที่ยวมีน้อยที่จะซื้อไปเป็นของที่ระลึกบ้างเล็กน้อย บนผลิตภัณฑ์จะแสดงถึงวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำอย่างชัดเจน จากการใช้สีและลวดลาย การปักและปะผ้าสีต่าง ๆ เช่น สีแดง สีส้ม สีเขียว สีเหลือง และสีขาว เป็นต้น ส่วนลายที่ทำเป็นลายเฉพาะของกลุ่ม เช่น ลายดอกจัน ลายขอกูด ลายดอกแปด ฯลฯ เป็นต้น นอกจากมนุษย์จะใช้ปัญญาในการคิดสร้างสรรค์สื่อสัญลักษณ์เพื่อแสดงความคิด ความเชื่อภายใต้บริบททางสังคม และวัฒนธรรมที่ตนเองอาศัยอยู่แล้ว มนุษย์ยังมีภูมิปัญญาที่จะนำสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในพื้นที่ที่ตนอาศัยอยู่มาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปกรรมที่มีเทคนิคและกระบวนการผลิตที่เป็นเอกลักษณ์ หรือลักษณะเฉพาะถิ่น

วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ (2532) ได้ให้แนวทางในการสืบสาน และดำรงอยู่ของศิลปหัตถกรรมไว้ว่า ท้องถิ่นใดที่สามารถนำงานศิลปหัตถกรรมมาส่งเสริมให้กลายเป็นสินค้าของที่ระลึกได้ จะเท่ากับเป็นการสืบทอดและฟื้นฟูฝีมือด้านศิลปหัตถกรรมดั้งเดิม และที่สำคัญ เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับวัสดุที่เป็นทรัพยากรท้องถิ่นซึ่งมีอยู่เดิมแต่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า ต่อเมื่อนำมาผลิตเป็นสินค้าของที่ระลึกก็จะได้ราคาดี เพราะนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีกำลังซื้อสูง รวมทั้งเป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับแรงงานในท้องถิ่นซึ่งว่างงาน หรืออาจว่างงานในฤดูเก็บเกี่ยว โดยสรุปจึงนับเป็นการพัฒนาชนบทที่ได้ผลอย่างสมบูรณ์

ของที่ระลึกเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการนึกถึงเรื่องราว หรือเป็นสัญลักษณ์เพื่อให้เกิดการจดจำ รูปแบบของที่ระลึกมีความแตกต่างกันออกไปอย่างมากไม่ว่าจะเป็นรูปลักษณะของบริโณค เครื่องใช้ ไม่สอย ตลอดจนเครื่องประดับหรือวัตถุทางศิลปะก็ตาม ซึ่งมีหลายสาเหตุ เช่น ความแตกต่างของวัสดุที่ใช้ เทคนิคการทำ และค่านิยมหรือประเพณีในท้องถิ่น (ประเสริฐ ศีลรัตน์, 2544) และเสน่ห์ของศิลปะพื้นบ้านอยู่ที่ความเชื่อ อย่างที่เรียกว่า “สวยเพราะเชื่อ สวยเพราะบริสุทธิ์” คือ ตรงในความคิดที่อยู่ภายในกรอบสังคม วัฒนธรรมชาวบ้าน ผลงานที่ผลิตออกมาจึงมีความบริสุทธิ์ใจเสมอ อิทธิพลทางจิตใจจากความเชื่อ ความจริงใจบริสุทธิ์ นอกจากแสดงให้เห็นในการดำเนินชีวิตประจำวันแล้ว ดังได้ปรากฏในงานศิลปะที่คลุกคลีใกล้ชิด จึงสร้างเสน่ห์ความงาม สร้างความประทับใจแก่ผู้พบเห็น คุณลักษณะของความเรียบง่ายที่ปรากฏออกมาจึงมีความงดงาม มีความอ่อนช้อย มีความสมบูรณ์ และมีปรัชญาแฝงอยู่ด้วย อันมาจากพื้นฐานการดำเนินชีวิต ดังที่ วัฒนธรรม จุฑะวิภาต (2545) กล่าวว่า ศิลปวัฒนธรรม (Art and Culture) เป็นหลักฐานทางวัฒนธรรมของชาติและวัฒนธรรมพื้นบ้าน (Folk Culture) เป็นวิถีชีวิตที่แท้จริง เพราะแสดงให้เห็นถึงเรื่องราวชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนสังคมวัฒนธรรมของชาวชนบท หรือชนชั้นชาวนา ชาวไร่ ตลอดจนกลุ่มชนที่ยังมีสังคมและวัฒนธรรมแบบโบราณ หรือแบบอนุรักษ์นิยม รูปแบบการดำเนินชีวิต จารีต ประเพณี ความเชื่อ ตลอดจนความรู้ความสนใจแบบธรรมดาสามัญทั่วไป หรือที่เรียกกันว่าเป็นแบบ “ชาวบ้าน” นั่นเอง ดังนั้น งานศิลปะที่เกิดจากการสร้างสรรค์ที่ดีของสังคมจากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีการพัฒนาปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงลักษณะและรูปแบบของงานศิลปหัตถกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลาหลายชั่วอายุคน จนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ล้ำค่าควรแก่การศึกษารวบรวมเพื่อบำรุง รักษา สืบหา พัฒนา และปรับปรุง ประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันและอนาคตต่อไป

ของที่ระลึกที่สร้างขึ้นจากเศษวัสดุ โดยเศษวัสดุอาจเป็นวัสดุธรรมชาติหรือวัสดุสังเคราะห์ที่ถูกนำมาใช้งานแล้วเหลือ หรือเกินความจำเป็นต้องใช้ หรืออาจเป็นวัสดุที่แยกออกมาจากส่วนต่างๆ ของผลผลิตใดๆ ที่จัดเป็นเศษของส่วนนั้นๆ ของที่ระลึกที่สร้างประกอบหรือประดิษฐ์ขึ้นจากเศษวัสดุ โดยทั่วไปมักจะแสดงให้เห็นถึงฝีมือที่ประณีตละเอียดอ่อน ความเป็นช่างหรือนักประดิษฐ์สร้างสรรค์ ผลงานที่ถูกสร้างขึ้นเหล่านี้ ส่วนมากถูกนำไปใช้เป็นของที่ระลึกเพื่อประโยชน์ในทางประดับตกแต่งมากกว่าอย่างอื่น (สนไชย ฤทธิโชติ, 2551)

สนไชย ฤทธิโชติ (2551) กล่าวว่า ของที่ระลึกประเภทประโยชน์ตกแต่ง เครื่องมือเครื่องใช้ มักถูกสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย แต่สิ่งที่ยังเป็นประโยชน์ในด้านการตกแต่งมักถูกสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองต่อจิตใจเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งของที่ระลึกประเภทนี้มีทั้งที่ใช้ในการตกแต่งร่างกาย อันได้แก่ เครื่องประดับ ตกแต่งอาคาร ตกแต่งสถานที่ และพิธีการ เป็นต้น

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญและสนใจที่จะประยุกต์ลวดลายอัตลักษณ์ไทยทรงดำเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน โดยมีความสนใจที่จะศึกษาวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำ ซึ่งผลของการศึกษาจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ ส่งเสริม และพัฒนามรดก

ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าทอชาวไทยทรงดำให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรม รวมถึงเป็นการสร้างอาชีพและเผยแพร่วัฒนธรรมชาวไทยทรงดำ อันเป็นภูมิปัญญาไทยให้คงอยู่ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลวดลายอัตลักษณ์ไทยทรงดำเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ ประเภทของตกแต่งบ้าน
2. เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน
3. เพื่อประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน

3. ขอบเขตของการวิจัย

โครงการวิจัยนี้ มีขอบเขตในการดำเนินงานเพื่อนำผลวิจัยไปใช้ได้จริงกับระดับการศึกษา ระดับงานหัตถกรรมท้องถิ่น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยเป็นขั้นตอนดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ลวดลายอัตลักษณ์ไทยทรงดำเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้ดังนี้

1.1 ผู้ให้ข้อมูล

คือ ชาวไทยทรงดำที่มีประสบการณ์การการผลิตศิลปหัตถกรรมมากกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน

1.2 ตัวแปรที่ศึกษา

คือ รูปแบบลวดลายอัตลักษณ์ที่ใช้ในศิลปหัตถกรรมผ้าทอชาวไทยทรงดำ

2. เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

2.1 ผู้ให้ข้อมูล

คือ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบจำนวน 3 คน

2.2 ตัวแปรที่ศึกษา

คือ รูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน รูปแบบต่างๆ

3. เพื่อประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ ผู้สนใจผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน จำนวน 1,335 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้สนใจผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน จำนวน 120 คน

3.2 ตัวแปรที่ศึกษา

คือ ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภทของตกแต่งบ้าน ที่ได้รับการพัฒนา

4. วิธีดำเนินการวิจัย/การสร้างสรรค์

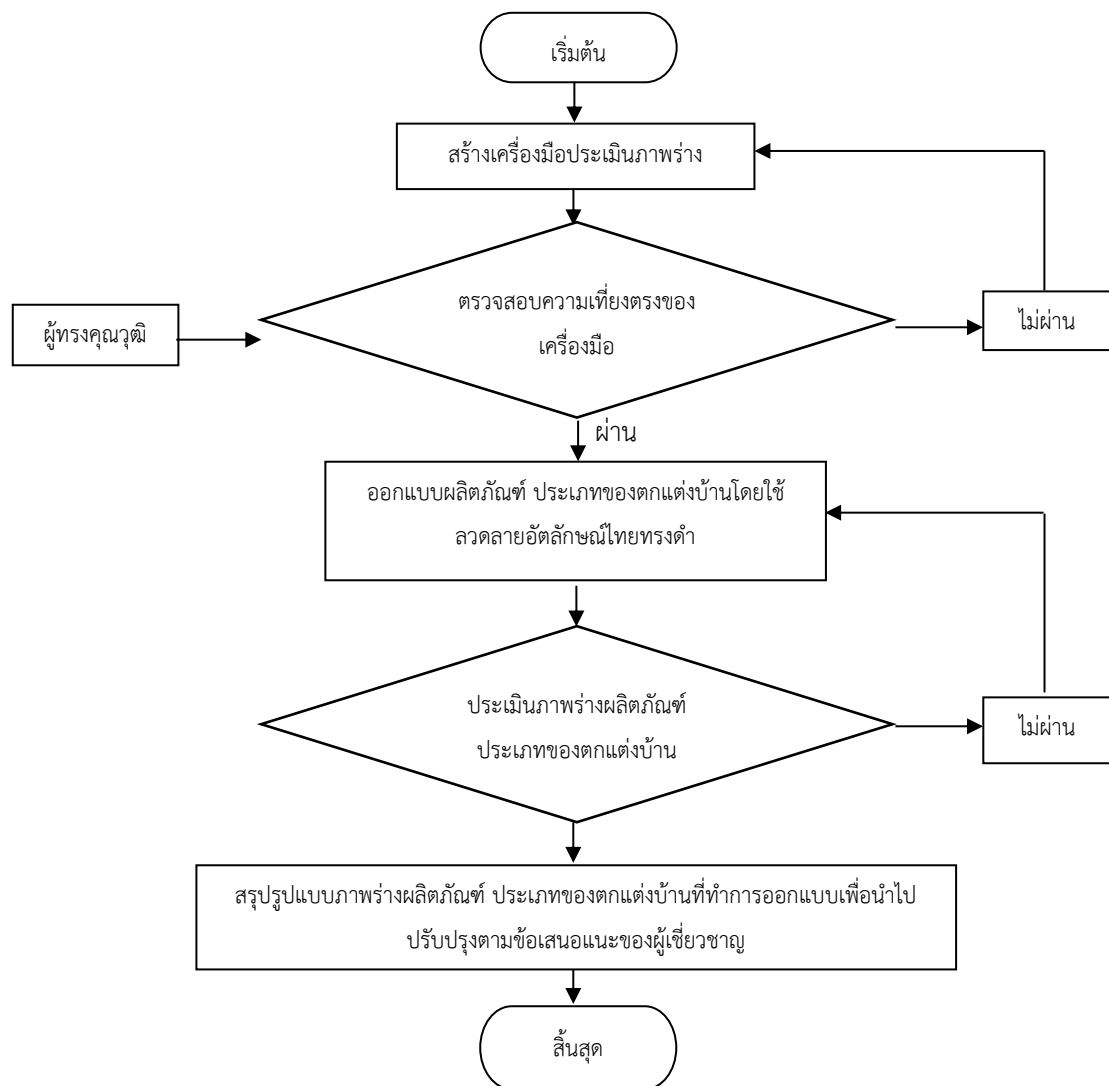
1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาตามตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มผู้สนใจ ผลิตภัณฑ์ ประเภทของตกแต่งบ้าน จำนวน 120 คน เป็นผู้ประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภทของตกแต่งบ้าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ กล้องถ่ายรูป แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภทของตกแต่งบ้าน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ถ่ายภาพ สัมภาษณ์ลวดลายอัตลักษณ์ไทยทรงดำเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน และประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภทของตกแต่งบ้าน โดยแสดงความคิดเห็นในประเมินผลงานจากผู้สนใจรูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภทของตกแต่งบ้าน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจากเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ผล โดยใช้การบรรยาย (Content Analysis) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง (Standard Deviation)

โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

รูปที่ 1 กระบวนการวิจัย (Methodology)

ที่มา : ธีรพล ขอรุณานุกัศกี (2564)

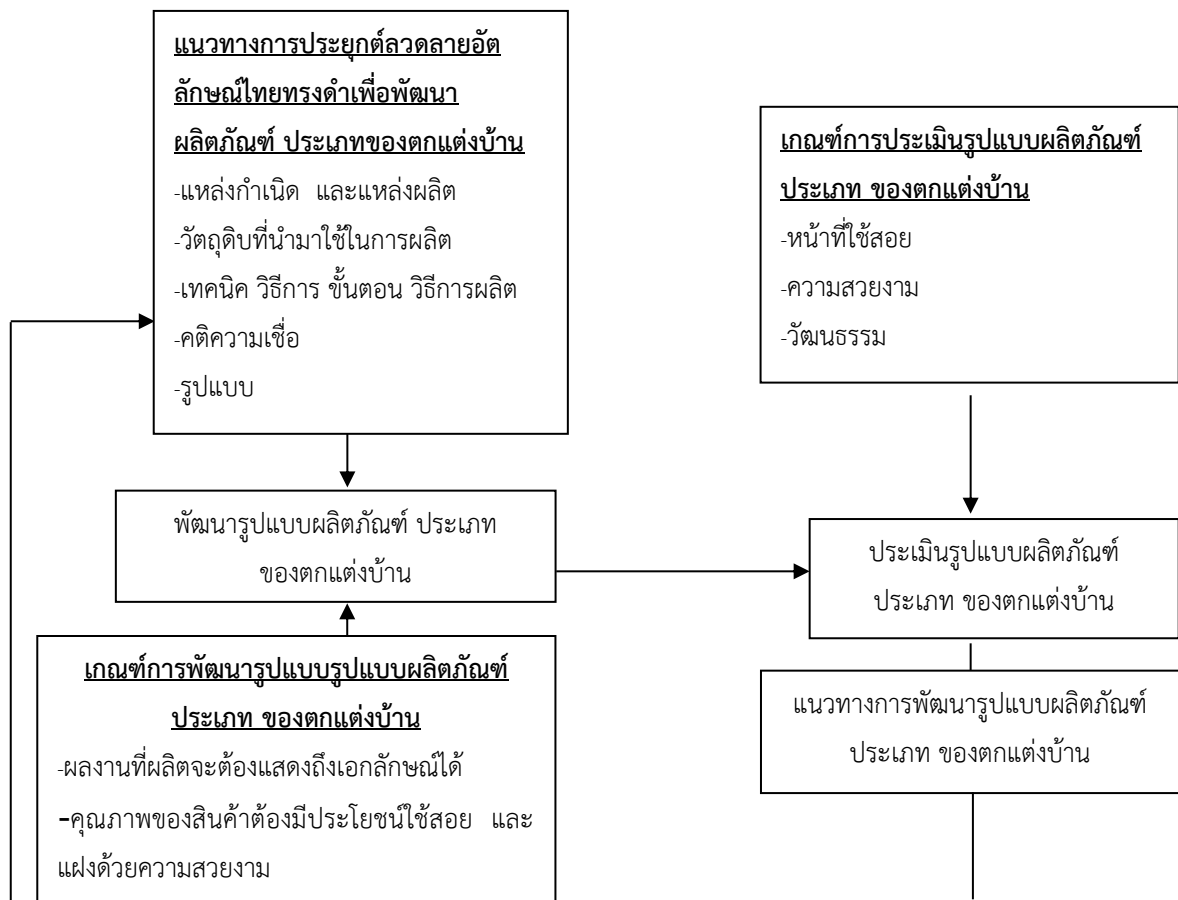
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ได้แนวทางการประยุกต์ลวดลายอัตลักษณ์ไทยทรงดำเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ ประเภทของตกแต่งบ้าน

5.2 ได้รูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน

5.3 ได้แนวทางการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน

สรุปกรอบของการวิจัย

รูปที่ 2 กรอบของการวิจัย (Conceptual Framework)

ที่มา : ญัฐพล ขอรุณานุกัณฑ์ (2564)

6. ผลการวิจัย /การสร้างสรรค์

จากการศึกษาศึกษาแนวทางการประยุกต์ลวดลายอัตลักษณ์ไทยทรงดำเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ ประเภทของตกแต่งบ้าน สามารถสรุปผลการวิจัยที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

การศึกษาอัตลักษณ์ของผ้าทอชาวไทยทรงดำที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและพัฒนา โดยการใช้เอกลักษณ์ของผ้าทอชาวไทยทรงดำ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ชาวไทยทรงดำ ผู้มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญทางด้านการผลิตผ้าทอชาวไทยทรงดำมากกว่า 5 ปี จำนวน 3 ท่าน ผู้วิจัยทำการพิสูจน์อัตลักษณ์ และการเลือกผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สนใจรูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน จำนวน 120 คน และทำการประเมินประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน และเพื่อพิสูจน์อัตลักษณ์

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

6.1.1 ผลการศึกษาอัตลักษณ์ชาวไทยทรงดำ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยศึกษาตามกรอบของการวิจัย 5 ด้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

6.1.1.1 วัตถุดิบ วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตเป็นใยฝ้าย

6.1.1.2 เทคนิค กระบวนการผลิต ยังเป็นการทอด้วยกี่ทอผ้าชนิดที่เรียกว่ากี่กระตุก โดยการทอนั้นมีแต่กี่ทอผ้าลายแตงโม และผ้าพื้นสีดำและครามเท่านั้น ในส่วนลวดลายนั้นจะมีทั้งเทคนิคการเย็บ ปะผ้า และการปักผ้า

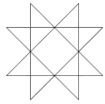
6.1.1.3 ลวดลายที่ใช้ในการผลิตผ้าทอ ยังเป็นลวดลายดั้งเดิม ส่วนลวดลายที่เกิดขึ้นใหม่ก็จะมีเพียงการนำลวดลายที่มีอยู่เดิมผสมเข้าด้วยกัน แต่ยังไม่มีการตั้งชื่อ

6.1.1.4 สีที่ใช้ สีที่ใช้นั้นก็ถือเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ ซึ่งสีที่ใช้อยู่เป็นสีย้อมผ้า ซึ่งแต่เดิมมี 5 สี คือ สีครามเข้มหรือสีดำ สีเหลืองหรือสีส้ม สีแดงหรือสีแดงเลือดหมู สีเขียว และสีขาว

6.1.1.5 ในด้านอัตลักษณ์เฉพาะของชาวไทยทรงดำนั้นอยู่ที่ประเพณี การละเล่น การประกอบพิธีกรรมต่างๆ ยังคงต้องยึดถือสืบทอดตามบรรพบุรุษอยู่อย่างเคร่งครัด เช่น การแต่งงาน การนับถือผีซึ่งปัจจุบันยังมีการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ในเรื่องการแต่งกายนั้นจะเป็นสีดำจะเป็นสีที่ผู้หญิงนิยม ส่วนผู้ชายจะนิยมสีคราม ซึ่งเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งเช่นเดียวกัน

6.1.2 ผลการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน มีรายละเอียดดังนี้

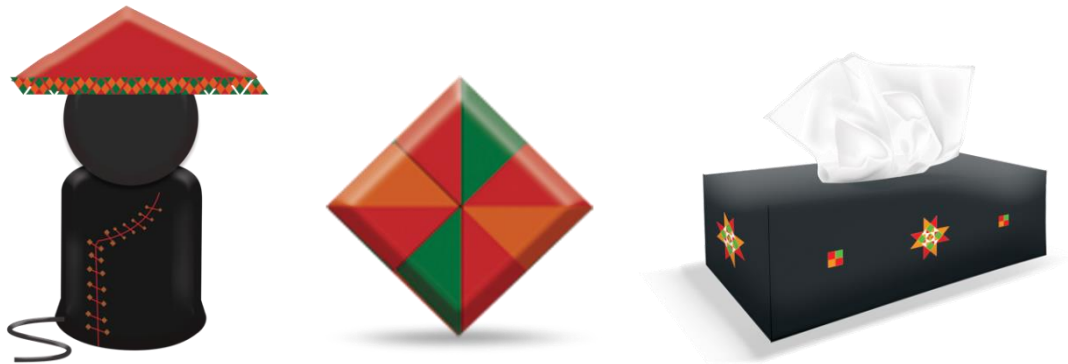
ผลการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและนำมาประยุกต์กับการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน โดยทำการ สรุปลวดลายที่ใช้ ภาพที่ 3

1.		ลายดอกเต้า	2.		ลายดอกจัน
3.		ลายดอกแก้ว	4.		ลายดอกแปด
5.		ลายดอกพรม	6.		ลายดอกมะลิ
7.		ลายขาบัว	8.		ลายดอกพิกุล

รูปที่ 3 ลวดลายอัตลักษณ์ชาวไทยทรงดำที่ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน

ที่มา : อนุรักษ์ ขอรุณานุกัณฑ์ (2564)

จากนั้นจึงทำผลการออกแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน โดยทำแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน จำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มละ 3 ผลิตภัณฑ์ และทำการวิเคราะห์สรุปแบบโดย วิเคราะห์แบบด้วยตารางปฏิสัมพันธ์ โดยสรุปรูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน แต่ละรูปแบบ ได้ ดังภาพที่ 4

รูปที่ 4 รูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน ที่ได้รับการออกแบบ

ที่มา : ณัฐพล ขอฐานานุศักดิ์ (2564)

6.1.3 ผลการวิเคราะห์การประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน ที่ออกแบบ จาก ผู้สนใจผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน พบว่า มีความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่ง บ้าน ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.01$, $S.D.=1.08$)

7. อภิปรายผล

ผลสรุปในการศึกษาวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า รูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน ที่ ได้รับการพัฒนาสามารถแสดงอัตลักษณ์ไทยทรงดำได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

7.2.1 ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาศึกษาแนวทางการประยุกต์ลวดลายอัตลักษณ์ไทยทรงดำเพื่อพัฒนา ผลิตภัณฑ์ ประเภทของตกแต่งบ้าน พบว่าลักษณะเฉพาะของชาวไทยทรงดำนั้นอยู่ที่ประเพณี การละเล่น พิธีการต่างๆ ยังคงต้องยึดถือสืบทอดตามบรรพบุรุษอยู่อย่างเคร่งครัด เช่น การแต่งงาน การ นับถือผีซึ่งปัจจุบันยังมีการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ในเรื่องการแต่งกายนั้นผู้หญิงจะนิยมสีดำและมีการ ติดกระຈกที่อยู่บนเครื่องแต่งกายจะเป็นสิ่งที่ผู้หญิงนิยม เพราะเชื่อว่ากระຈกจะช่วยเพิ่มความสวยงาม แต่ผู้ชายจะไม่นิยมในการติดกระຈก เพราะไม่เน้นเรื่องความสวยงาม

สรุปได้ว่า ในด้านอัตลักษณ์เฉพาะของชาวไทยทรงดำนั้นอยู่ที่ประเพณี การละเล่น การ ประกอบพิธีกรรมต่างๆ ยังคงต้องยึดถือสืบทอดตามบรรพบุรุษอยู่อย่างเคร่งครัด เช่น การแต่งงาน การ

นับถือผีซึ่งปัจจุบันยังมีการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ในเรื่องการแต่งกายนั้นจะเป็นสีดำจะเป็นสีที่ผู้หญิงนิยม ส่วนผู้ชายจะนิยมสีคราม ซึ่งเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งเช่นเดียวกัน โดยทั้งนี้ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าอัตลักษณ์ที่เห็นเด่นชัดแบ่งได้ 2 ส่วน คือ

1. ลวดลาย
2. สี

7.2.2 ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยทำการออกแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน โดยทำแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน จำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มละ 3 ผลิตภัณฑ์ และทำการวิเคราะห์สรุปแบบโดยวิเคราะห์แบบด้วยตารางปฏิสัมพันธ์ โดยสรุปรูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน แต่ละรูปแบบได้

7.2.3 ขั้นตอนที่ 3 ผลประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน พบว่า ผู้สนใจผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน พบว่า ผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน มีความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน ในระดับดีมาก เนื่องจาก ในภาพรวมรูปแบบมีความสวยงามเหมาะสมกับการใช้งานและสอดคล้องกับลวดลายอัตลักษณ์ไทยทรงดำที่ปรากฏบนรูปแบบผลิตภัณฑ์

เมื่อจำแนกผลการประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน รายด้าน พบว่าในด้านหน้าที่ใช้สอยของรูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจาก รูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน มีรูปลักษณะลวดลายอัตลักษณ์ที่มีความสอดคล้องกับหน้าที่ใช้สอย ตามกรอบแนวคิดของ วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ (2532) ที่กล่าวว่า ผลงานที่ผลิตจะต้องแสดงถึงเอกลักษณ์ได้ และคุณภาพของสินค้าต้องมีประโยชน์ใช้สอย และแฝงด้วยความสวยงาม และ ชีระชัย สุขสด (2544) ที่กล่าวว่า ผลิตภัณฑ์ที่มีหน้าที่ใช้สอย สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้

ในด้านความสวยงามของรูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจาก รูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน มีรูปลักษณะลวดลายอัตลักษณ์ที่มีความสอดคล้องกับความสวยงาม ตามกรอบแนวคิดของ ชีระชัย สุขสด.(2544 : 88-91) ที่กล่าวว่า การใช้รูปร่าง สี และองค์ประกอบต่างๆ ในผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความรู้สึกของผู้สนใจ

ในด้านวัฒนธรรมของรูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจาก รูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้าน มีรูปลักษณะลวดลายอัตลักษณ์ที่มีความสอดคล้องกับวัฒนธรรม ตามแนวทางของ วัฒนธรรม จุฑะวิภาต.(2539 : 21) ที่กล่าวว่า ศิลปะพื้นบ้านเป็นการสร้างสรรค์ซึ่งเป็นไปตามรสนิยมทางจิตใจของมนุษย์แต่ละเผ่าพันธุ์ ที่ต่างมีความคิดเห็นในเรื่องรูปร่าง รูปทรง สี หรือลวดลายที่แตกต่างกัน ย่อมเป็นไปตามรสนิยมที่ถ่ายทอดสะสมสืบทอดกันในสายวัฒนธรรมของแต่ละชาติพันธุ์

8. ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ และเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการออกแบบและพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของ ตกแต่งบ้าน โดยรูปแบบที่ได้พัฒนาขึ้นจะต้องสามารถพิสูจน์เอกลักษณ์ของงานหัตถกรรมผ้าทอชาวไทยทรงดำ จากผลการวิจัยพบว่า การออกแบบและพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของ ตกแต่งบ้าน ที่มีหน้าที่ใช้สอย ความสวยงาม วัฒนธรรมโดยสื่อถึงเอกลักษณ์ของชาวไทยทรงดำได้ โดยกระบวนการออกแบบนั้นจะต้องสื่อถึงเอกลักษณ์ของผ้าทอชาวไทยทรงดำให้ได้ โดยเฉพาะลวดลายที่ใช้ขึ้นนั้นต้องสื่อถึงเอกลักษณ์ไทยทรงดำได้อย่างชัดเจน สีเส้นที่ใช้ในผลิตภัณฑ์ ในกระบวนการพัฒนารูปแบบ แต่อาจกำหนดประเด็นไปในทิศทางอื่น หรือกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยให้ชัดเจน การใช้วัสดุอาจจะเป็นวัสดุชนิดอื่น แต่ต้องคงลักษณะเฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์ของผ้าทอชาวไทยทรงดำไว้ คือ ลวดลายบนผ้าทอชาวไทยทรงดำ

รูปแบบรูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของ ตกแต่งบ้าน จากการวิจัย อาจมีการพัฒนาลวดลายที่แตกต่างกันออกไป เพื่อให้เกิดความแตกต่างในการเลือกและตัดสินใจ เนื่องจากรูปแบบที่เหมือนกันหากมีลวดลายและสีเส้นที่แตกต่างกัน ก็สามารถทำให้เกิดความรู้สึกที่แตกต่างกันในการเลือกตัดสินใจได้

ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของ ตกแต่งบ้าน ที่สื่อถึงเอกลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ และสามารถนำผลการวิจัยซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง สำหรับไปใช้ในการเรียนการสอน หรือประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องได้ นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมเอกลักษณ์ชาวไทยทรงดำในท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยว และผู้มาเยี่ยมชม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ถึงแม้จะตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ครบถ้วน แต่ก็ยังมีสิ่งที่เป็นข้อจำกัดของการวิจัยอยู่บ้าง เนื่องจากสภาพสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไป มีผลทำให้วิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำเปลี่ยนแปลงไป ทำให้การสืบทอดงานหัตถกรรมผ้าทอชาวไทยทรงดำ ลดน้อยลง และอาจถึงขั้นทำให้งานหัตถกรรมเหล่านี้เกิดการสูญหายไปนั้น ซึ่งผู้วิจัยต้องการเสนอแนะสิ่งที่ควรคำนึงถึงและให้ความสำคัญ หรือศึกษาเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นดังนี้

2.1 ในด้านการศึกษาแนวทางการประยุกต์ลวดลายอัตลักษณ์ไทยทรงดำเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ ประเภทของตกแต่งบ้าน เนื่องจากวัฒนธรรมบางอย่างนั้นจะเป็นสิ่งที่กระทำกันเฉพาะชาวไทยทรงดำเท่านั้น และชาวไทยทรงดำส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตที่กลมกลืนกับคนในพื้นที่ และมีการดำรงชีวิตที่ต่างไปจากเดิม คือ ในอดีตชาวไทยทรงดำจะทำงานที่บ้าน โดยผู้ชายจะทำเกษตรกรรม ส่วนผู้หญิงจะทอผ้า แต่ปัจจุบันชาวไทยทรงดำส่วนใหญ่จะไปทำงานนอกบ้าน จึงทำให้การเก็บข้อมูลนั้นทำได้ยาก ผู้วิจัย

เก็บข้อมูลจากตัวแทน โดยเลือกหัวหน้ากลุ่มหัตถกรรมผ้าทอชาวไทยทรงดำ และอ้างอิงข้อมูลและภาพจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม

2.2 ในด้านการออกแบบและพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเภท ของตกแต่งบ้านนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ รูปแบบที่ปรากฏออกมาต้องสามารถคงความเป็นอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำได้

9. เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพล ขอฐานานุกิตต์. (2564). *การประยุกต์ลวดลายอัตลักษณ์ไทยทรงดำเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ประเภทของตกแต่งบ้าน*. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ธีระชัย สุขสด. (2544). *การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. (2532). *ศิลปหัตถกรรมไทย*. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. ปีศิลปหัตถกรรมไทย พ.ศ.2531.
- วัฒน์ จุฑะวิภาต. (2539). *ศิลปะพื้นบ้าน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศิลปประภา.
- สนไชย ฤทธิโชติ. (2551). *งานของที่ระลึกเครื่องไม้ไผ่*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.